

Vergelijking structurele uitdagingen tussen lidstaten

Inleiding

- Onderstaand een vergelijking van macro-economische indicatoren tussen enkele zuidelijke lidstaten (Frankrijk, Italië, Spanje, Portugal, Griekenland, Cyprus en België), het EU (28) gemiddelde en NL.

	11.1
	11.1

Tabel: Macro-economische indicatoren

	2019	FRA	ITA	SPA	POR	GRIE	CYP	BEL	EU	NL
1	Debt (% GDP)	98.9	136.8	96.7	119.5	175.2	93.8	99.5	80.6	48.9
2	DSA risk indicator	HIGH	HIGH	HIGH	HIGH	HIGH	LOW	HIGH	./.	LOW
3	Employment rate (% pop. 20-64 yr)	71.5	63.5	67.9	75.4	59.5	73.9	69.7	73.2	80.1
4	Labor productivity per employee & hour (2018, 100= EU27_2020)	125.2	100.4	95.7	74.6	80.2	84.3	129.9	99.8	125.5
5	Growth of real labor productivity per employee in %	0.1	-0.3	-0.1	1.4	-0.1	0.1	-0.2	./.	0.0
6	Early school leaving (% pop. 18-24 yr) (2018)	8.9	14.5	17.9	10.7	4.7	8.3	8.6	10.5	7.3
7	Not in employment education/training (% pop. 15-29 yr) (2018)	13.6	23.4	15.3	9.6	19.5	14.9	12.0	13.2	5.7
8	Time needed to enforce contracts (dagen)	447	1120	510	755	1711	1100	505	./.	514
9	Official retirement age	66y2m	66y7m	65y6m	66y5m	67	65	65	./.	66y4m
10	Effective retirement age of men (2018) ¹	60.8	63.3	62.1	68.5	61.7	64.9	61.6	63.9	65.2
11	Effective retirement age of women (2018)	60.8	61.5	61.3	65.4	60	62.4	60.5	62.3	62.5
12	Aggregate replacement rate for pensions ²	0.7	0.7	0.7	0.7	0.6	0.4	0.5	0.6	0.5
13	Public expenditure on old age pensions in % GDP (2017)	12.2	11.5	8.1	10.4	13.0	7.0	8.7	9.6	9.7

¹ Average effective age at which older workers withdraw from the labour force.

² Ratio of the median individual gross pensions of people aged 65-74 relative to the median individual gross earnings of people aged 50-59.

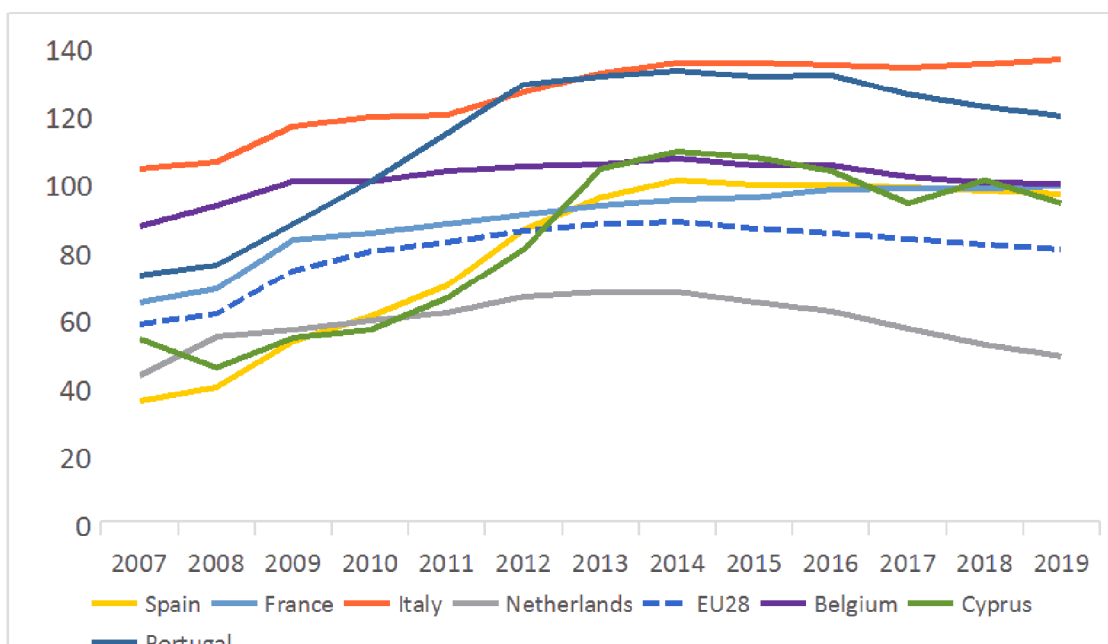
Wat valt op?

- **Schuld:** SPA, ITA, FRA, BEL en GRIE hebben hun publieke schuld sinds de crisis niet naar beneden weten te brengen (grafiek 1). De gemiddelde schuldquote van de eurozone is iets gedaald.
- **Pensioenen:** Het pensioeninkomen in, ITA, SPA, GRIE en BEL is relatief hoog, terwijl de effectieve pensioenleeftijd in lager dan gemiddeld ligt.
- **Arbeidsmarkt:** relatief veel schooluitval in SPA, ITA, en bijzonder veel jongeren zonder baan of opleiding in ITA en GRIE.
- **Business environment:** contracten afdwingen duurt zeer lang in GRIE, ITA en CYP.
- **Rentestanden (grafiek 3 en 4):** rentestanden van IT, SP, POR en GRIE zijn snel opgelopen in de laatste dagen. Na het ECB besluit van 18 maart over PEPP daalden de rentestanden flink (grafiek 4).

Verdere toelichting bij de pensioenleeftijd:

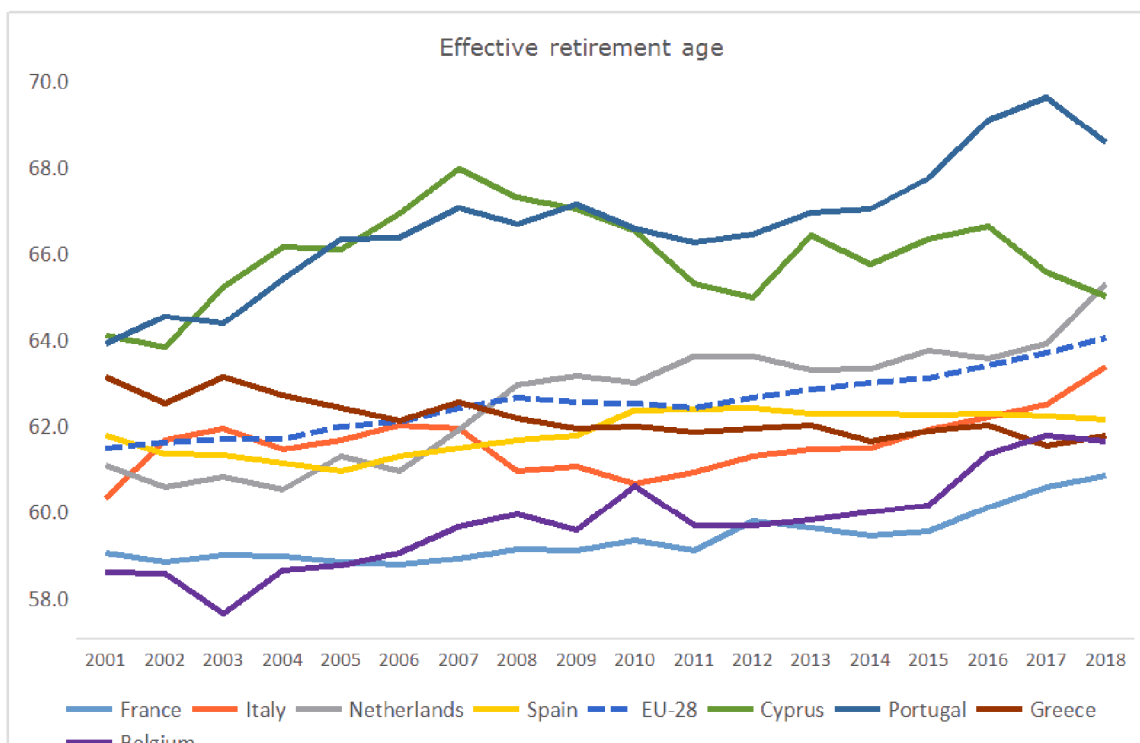
- De effectieve pensioenleeftijd, de gemiddelde leeftijd waarop ouderen daadwerkelijk met pensioen gaan, ligt onder de officiële pensioenleeftijd. In Frankrijk is dat verschil onder mannen het grootste (officiële leeftijd is 66y2m en effectieve gemiddelde leeftijd is 60,8 in 2018), in Nederland het kleinste (66y2m versus 65,5).
- Vanwege deze verschillen is het relevanter de effectieve pensioenleeftijd weer te geven (grafiek 2). De effectieve pensioenleeftijd van ITA, SPA en voornamelijk FRA liggen onder het EU-gemiddelde. Hierbij moet worden opgemerkt dat ITA sinds 2010 een stijging heeft gezien van 60,6 naar 63,3 jaar. Ook is de effectieve leeftijd in FRA sinds 2015 gestegen.
- De informatie over pensioenleeftijden is verzameld op basis van OESO-publicaties. Dit zorgt ervoor dat dezelfde methodiek is gebruikt voor alle landen. De laatste data is van 2018. Dat betekent wel dat cijfers gedateerd kunnen zijn omdat sindsdien pensioenhervormingen zijn doorgevoerd of juist teruggedraaid.
- Daarnaast zegt enkel de pensioenleeftijd niet alles over de gevolgen voor overheidsfinanciën. In sommige landen zijn pensioenen relatief hoog in vergelijking tot andere landen. Rij 14 geeft een overzicht van de zogenoemde "replacement rate". De replacement rate meet de omvang van het pensioen in verhouding tot het laatstverdiende loon (n.b.: dit ziet niet enkel op het staatspensioen (eerste pijler), maar ook op additionele pensioenvoorzieningen (tweede en derde pijler)). Voor IT, SP en FR is de replacement rate hetzelfde en ligt hoger dan het EU-gemiddelde.

Grafiek 1: ontwikkeling overheidsschuld 2007-2019 (zonder GRIE), in % bpp

Bron: AMECO (Commissie herfststraming november 2019)

Grafiek 2: ontwikkeling effectieve pensioenleeftijd voor mannen

Bron: OECD data 2018

Overzicht van landspecifieke aanbevelingen 2019 (ingekort)

Land	Progress *
Frankrijk	Limited
Ervoor zorgen dat de nominale groei van de netto primaire uitgaven in 2020 niet meer dan 1,2 % bedraagt. Meevallers gebruiken om de vermindering van de overheidsschuldquote te versnellen. Het pensioenstelsel hervormen om de regels van de verschillende pensioenregelingen geleidelijk te harmoniseren om het stelsel houdbaarder te maken.	Limited
Integratie op de arbeidsmarkt voor alle werkzoekenden bevorderen, waarbij gelijke kansen worden gewaarborgd voor met name kwetsbare groepen zoals mensen met een migratie-achtergrond, en tekorten aan en mismatches in vaardigheden worden aangepakt.	Limited
Het investeringsbeleid toespitsen op onderzoek en innovatie, hernieuwbare energie, energie-efficiëntie en interconnecties met de rest van de Unie, en op digitale infrastructuur.	Some
Het belastingstelsel verder vereenvoudigen door met name het gebruik van aftrekregelingen te beperken, nog meer inefficiënte belastingen af te schaffen en de belastingen op productie te verlagen. Regelgevingsbeperkingen terugschroeven , met name in de dienstensector, en de maatregelen om de groei van bedrijven te stimuleren volledig uitvoeren.	Some
Italië	
Ervoor zorgen dat de netto primaire overheidsuitgaven in 2020 nominaal met 0,1 % dalen. Meevallers gebruiken om de vermindering van de overheidsschuldquote te versnellen. Eerdere pensioenhervormingen onverkort doorvoeren om het aandeel van pensioenen in de overheidsuitgaven te verminderen en ruimte te creëren voor andere sociale en groeibevorderende uitgaven.	Some
De belastingdruk op arbeid verminderen. Belastingontduiking bestrijden. Energieker optreden tegen zwartwerk . De arbeidsparticipatie van vrouwen	Limited

ondersteunen. De onderwijsresultaten verbeteren , onder meer door gerichte investeringen en door een verbetering van vaardigheden, waaronder digitale vaardigheden.	
Het investeringsbeleid toespitsen op onderzoek en innovatie en de kwaliteit van de infrastructuur . De doeltreffendheid van het overheidsapparaat vergroten, onder meer door investeringen in de vaardigheden van overheids personeel, door versnelling van de digitalisering. Concurrentiebeperkingen aanpakken , in het bijzonder in de retailsector en de zakelijke dienstverlening.	Some
De duur van civiele rechtszaken in alle instanties terugbrengen door handhaving en stroomlijning van de procedureregels met bijzondere aandacht voor insolventieregelingen. De doeltreffendheid van de corruptiebestrijding verbeteren door hervorming van de procedureregels om de duur van strafzaken te verminderen.	Limited
De herstructurering van bankbalansen bevorderen, met name bij kleine en middelgrote banken, door verbetering van de efficiëntie en de kwaliteit van activa, door verdere afbouw van NPLs en door diversificatie van financiering.	Some
Spanje	
Ervoor zorgen dat de nominale groei van de netto primaire uitgaven in 2020 niet meer dan 0,9 % bedraagt. De houdbaarheid van het pensioenstelsel in stand houden . Eventuele meevallers gebruiken om de overheidsschuldquote sneller te verminderen.	Limited
Ervoor zorgen dat de diensten voor arbeidsvoorziening en sociale diensten voldoende capaciteit hebben om werkzoekenden doeltreffend te helpen. De gezinstoelagen verbeteren, de fragmentatie van de nationale werkloosheidssteun terugdringen en de gaten in de dekking van regionale minimum-inkomensregelingen wegwerken. Het aantal voortijdige schoolverlaters verminderen en de onderwijsresultaten verbeteren , rekening houdend met de regionale verschillen.	Limited
Het investeringsbeleid richten op innovatie, hulpbronnen- en energie-efficiëntie, het moderniseren van de infrastructuur en het uitbreiden van elektriciteitsverbindingen met de rest van de Unie.	Limited
De uitvoering van de wet inzake de eenheid van de markt verbeteren door op alle bestuursniveaus te garanderen dat de regels inzake toegang tot en uitvoering van economische activiteiten, met name voor diensten, overeenkomen met de wet.	Limited
Portugal	
De MTO in 2020 verwezenlijken. Meevallers gebruiken om de vermindering van de overheidsschuldquote te versnellen. De kwaliteit van de overheidsfinanciën verbeteren.	Limited
Maatregelen goedkeuren om de arbeidsmarktsegmentatie aan te pakken. De vaardigheden van de bevolking verbeteren, onder meer door volwasseneneducatie beter te doen aansluiten bij de behoeften van de arbeidsmarkt. Het aantal personen dat een diploma hoger onderwijs haalt verhogen. Het sociaal vangnet verbeteren.	Some
Investeringsbeleid toespitsen op onderzoek en innovatie, spoorwegvervoer en haveninfrastructuur, vergroening, energietransitie en de uitbreiding van energie-interconnecties.	Limited
De efficiëntie van insolventie- en invorderingsprocedures te verhogen. De administratieve en regelgevingslasten voor bedrijven verminderen. Beperkingen in sterk gereguleerde beroepen verminderen. De efficiëntie van de administratieve en fiscale rechtbanken verhogen.	Limited
Griekenland	
Werk aan duurzaam economisch herstel en werk de buitensporige macro-economische onevenwichtigheden weg door hervormingen door te voeren in lijn met de zogenaamde post-programme commitments .	Some
Het investeringsbeleid toespitsen op duurzaam transport, milieubescherming, energie-efficiëntie, duurzame energie en interconnectie, R&D, onderwijs, gezondheidszorg	Some
Cyprus	

Doelmatigheid in de overheidssector verbeteren, met name het functioneren van de overheidsdiensten en de governance van staatsbedrijven en lokale overheden. Agressieve fiscale planning door particulieren en multinationalstegengaan.	Limited
De terugdringing van NPLs vergemakkelijken, de betalingsdiscipline verbeteren en het toezicht op de kredietverwervende ondernemingen versterken. De toezichtscapaciteiten in de niet-bancaire financiële sector versterken.	Limited
De hervormingen van openbare diensten voor arbeidsvoorziening implementeren, en meer steun verlenen voor het bereiken en activeren van jongeren . De hervorming van het onderwijs- en opleidingsstelsel uitvoeren, ervoor zorgen dat werkgevers meer inzetten op en lerenden meer deelnemen aan beroepsonderwijs en -opleiding, en zorgen voor meer betaalbare kinderopvang en -educatie. Het nationale gezondheidszorgstelsel in 2020, operationaliseren en de duurzaamheid ervan op de lange termijn handhaven.	Some
Het investeringsbeleid toespitsen op duurzaam vervoer, milieu, met name afval- en waterbeheer, energie-efficiëntie en hernieuwbare energie, digitalisering, met inbegrip van digitale vaardigheden, en onderzoek en innovatie. Procedures vereenvoudigen en de capaciteit op het gebied van rechtshandhaving versterken.	Limited
De efficiëntie van het rechtsstelsel bevorderen. Juridische afdwingbaarheid van vorderingen versterken en te zorgen voor betrouwbare en snelle systemen voor de afgifte en de overdracht van eigendomsbewijzen.. De toegang tot financiering voor mkb's verbeteren en de uitvoering van privatiseringsprojecten hervatten.	Limited
België	
Ervoor zorgen dat de nominale groei van de netto primaire overheidsuitgaven in 2020 niet meer dan 1,6 % bedraagt. Meevallers gebruiken om de vermindering van de overheidsschuldquote te versnellen. De budgettaire houdbaarheid van de stelsels voor langdurige zorg en pensioenen waarborgen, door mogelijkheden voor vervroegde uittreding uit de arbeidsmarkt te beperken . De samenstelling en efficiëntie van publieke uitgaven verbeteren, met name door middel van uitgaventoetsingen, en coördinatie van het begrotingsbeleid door alle overheidsniveaus verbeteren.	Limited
Hindernissen om te werken wegnemen en de doeltreffendheid van een actief arbeidsmarktbeleid versterken, met name voor laagopgeleiden, oudere werknemers en mensen met een migratieachtergrond .	Limited
Het investeringsbeleid toespitsen op duurzaam vervoer, met inbegrip van verbetering van de spoorweginfrastructuur, decarbonisatie en energietransitie en onderzoek en innovatie, met name op het gebied van digitalisering, rekening houdend met regionale verschillen.	Limited
Regel- en administratiedruk verminderen om ondernemerschap te stimuleren en de belemmeringen voor concurrentie in de dienstensector opheffen, met name voor telecommunicatie-, detailhandels- en professionele diensten.	Limited

* The overall assessment of the country-specific recommendations related to fiscal policy excludes compliance with the Stability and Growth Pact

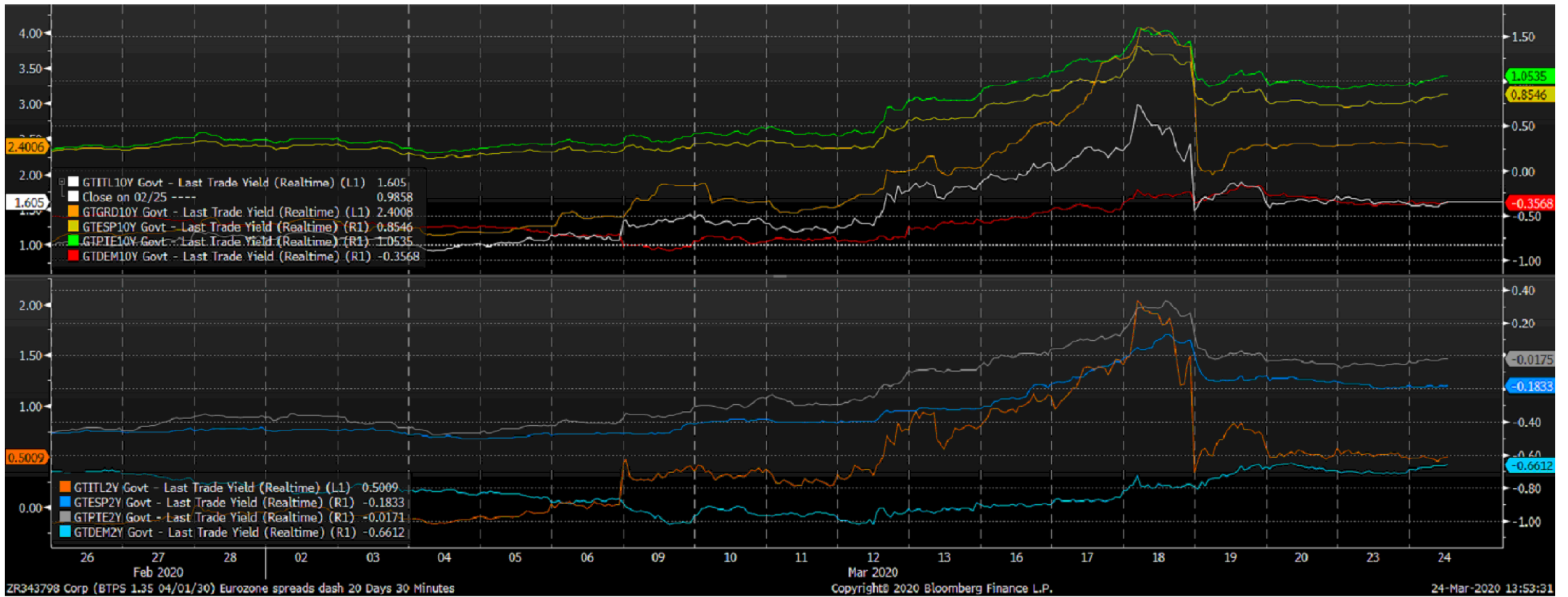
Grafiek 3: 10Y (boven) en 2Y (onder) rentestanden³ van 2005-2020

Boven	Onder
Wit: Italië	Oranje: Italië
Oranje: Griekenland	Donkerblauw: Spanje
Geel: Spanje	Grijs: Portugal
Groen: Portugal	Lichtblauw: Duitsland
Rood: Duitsland	

³ Voor Griekenland is de 2Y rentestand niet beschikbaar.

Grafiek 4: 10Y (boven) en 2Y (onder) rentestanden⁴ van 26 feb – 23 maart 2020

Boven	Onder
Wit: Italië	Oranje: Italië
Oranje: Griekenland	Donkerblauw: Spanje
Geel: Spanje	Grijs: Portugal
Groen: Portugal	Lichtblauw: Duitsland
Rood: Duitsland	

⁴ Voor Griekenland is de 2Y rentestand niet beschikbaar.

